

μοναστηρίων καὶ μοναχῶν διατάξεις ἐκείναι. Τὸ 4 ἄρθρον τοῦ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1834 διατάγματος, «προσκαλεῖ τὰς μοναχάς, τὰς μὴ ὑπερβαίνουσας τὰ 40 ἔτη νὰ παρζιτήσωσι τὴν μοναστικὴν ζωὴν καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸν κόσμον». Καὶ τὸ ὀδυνηρότερον, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προσυπέγραψε δεξιὰ Ἕλληνας ὑπουργοῦ, τοῦ κατ' ἄλλα ἀξιολύτου Κ. Σχινᾶ, καὶ ἐξετέλεσε σύνοδος ὀρθοδόξων ἀρχιερέων! Οὐδεὶς διεμαρτυρήθη, οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ νουθετήσῃ τὴν ἐξουσίαν ὅτι ἡ διάλυσις τῶν μοναστηρίων καὶ ἡ διάλυσις τῶν στρατευμάτων, ἐμελλε νὰ σείσωσι φοβερώτερον πάσης ἄλλης παρεκτροπῆς τὰ θεμέλια τῆς νέας βασιλείας. Τὰ μοναστήρια ἐσέβοντο οἱ Ἕλληνες οὐχὶ ἀπλῶς ὡς ἱερὰ σκηνώματα ἀλλ' ὡς γενναίως συντελέσαντα κατὰ τὴν μακρὰν καὶ πολυώδυνον δουλείαν εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ τῆς θρησκείας, καὶ τῆς γλώσσης, καὶ πολυτίμων χειρογράφων, καὶ δραστηρίως στηρίζαντα τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα.

Ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα ἐξελέγχει μετὰ παρρησίας καὶ διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων τὸ τρίτον μέρος τῶν *Σωζομένων*· ἡμεῖς δὲ εὐγνωμονοῦμεν καὶ πρὸς τὸν ἀείμνηστον συγγραφέα, καὶ πρὸς τὸν κληρονόμον τῆς πατρικῆς παιδείας καὶ εὐσεβείας τὴν φιλοτίμως ἐκδόντα καὶ τὸν τρίτον αὐτὸν τόμον, εὐεργετήσαντας τὴν καθ' ἡμᾶς ἱστορίαν δι' ἐρευνῶν καὶ ἀνακρίσεων, ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπιλάβετο ἄχρι τοῦδε.

ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΤΩΝ ΙΣΠΑΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΝΕΤΙΑΣ (*).

Ἡ μεταξὺ Παύλου τοῦ Ε' καὶ τῆς ἐνετικῆς πολιτείας διαφορά, ἐξομαλυνθεῖσα τῇ παρεμβάσει τῆς Γαλλίας, τηρηθείσης πρὸς μὲν τὸν πάπαν τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ τιμῆς, πρὸς δὲ τοὺς Ἐνετοὺς τῆς δόξης ἧς ἐγένετο ἀξία, μόνοι οἱ Ἰσπανοὶ ἐθεώρησαν ἑαυτοὺς ἀδικηθέντας. Ἐπειδὴ δὲ κηρυχθέντες ὑπὲρ τοῦ πάπα εἶχον προτείνει νὰ ὑποτάξωσι διὰ τῶν ὀπλῶν τοὺς Ἐνετοὺς, ὠργίσθησαν ὅτι ἐσυνθηκολόγησε σχεδὸν ἄνευ τῆς μετοχῆς αὐτῶν. Ἀνακαλύψαντες ὅμως μετὰ ταῦτα τὸ μυστήριον τοῦ συμβιβασμοῦ, ἐπίσθησαν ὅτι δὲν ἔπτασεν αὐτὸς, ἀλλ' ὅτι ἡ ἐνετικὴ πολιτεία περιφρόνησεν αὐτούς· ἡ γερούσια ἀξιοῦσα ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ γίνωσι δικαιηταὶ ἀφοῦ ἅπαζ ἐφάνησαν φιλοπρόσωποι, ἐζήτησε ν' ἀποβληθῶσι τῆς μεσιτείας.

(*) Τὸ ἀνωτέρω ἐπεισόδιον τῆς ἐνετικῆς ἱστορίας, περιέργον αὐτὸ κατ' ἑαυτὸ, καθίσταται περιεργότατον πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἕνεκα τῆς δραστηριότητος μετοχῆς ἣν ἔλαβεν εἰς τὴν συνωμοσίαν ὁμογενῆς ἡμῶν ἐκ τοῦ ὠραίου φύλου, ὠραιότατη καὶ εὐνή,

τὴν ὁργὴν ὅμως αὐτῶν ἠναγκάσθησαν νὰ κρύψωσιν ἐνὸσω ἐξῆ Εἰρήκος ὁ Δ', διότι ἐγίνωσκον ὅτι πολλὴν ὤφειλεν εἰς τοὺς Ἐνετοὺς εὐγνωμοσύνην, καὶ ὅτι δραστηρίως ὑπερησπίσθη τὰ συμφέροντα αὐτῶν κατὰ τὴν μετὰ τῆς Ῥώμης διαφορὰν· ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οὐδὲν πλέον ἀνεχαίτιζε τοὺς Ἰσπανοὺς, καὶ μόνον εὐλογοφανῆ ἀφορμὴν προσεδόκων, ἥτις καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ.

Πειραταὶ τινες, Οὐσκῶκαι καλούμενοι, κατασταθέντες εἰς τὰς παρὰ τὴν Ἐνετίαν παραλίους πόλεις τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, κακώσαντες πολλοὺς τῶν ὑπηκόων τῆς ἐνετικῆς πολιτείας, ἔτυχον τῆς προστασίας τοῦ ἀρχιδουκῆ Φερδινάνδου Γρεζ, τότε μὲν ἡγεμόνος τῶν μερῶν ἐκείνων, μετὰ ταῦτα δὲ αὐτοκράτορος. Καὶ αὐτὸς μὲν ἦτο θεοσεβής· οἱ ὑπουργοὶ ὅμως αὐτοῦ διεμοίραζον τὰ λάφυρα μετὰ τῶν Οὐσκῶκων, καὶ ἐπειδὴ ἦσαν ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ἰσπανίας, ὠφελήθησαν ἀπὸ τῆς περιστάσεως ταύτης ἵνα τιμωρήσωσι χάριν αὐτῆς τοὺς Ἐνετοὺς.

Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ Μαθίας, ὁμολογῶν τὸ δίκαιον τῶν αἰτήσεων τῶν Ἐνετῶν, συνεβίβασε τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1612 ἔτους ἐν Βιέννῃ τὴν διαφορὰν· κακῶς δὲ τηρηθέντος ὑπὸ τοῦ ἀρχιδουκῆ τοῦ συμβιβασμοῦ, ἐπῆλθεν ἐξ ἀνάγκης ὁ πόλεμος, ὅστις ὅμως δὲν ἀπέβη πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς ὅσον εὐνοϊκὸς προσεδόκων.

Οἱ Ἐνετοὶ ἐπανεώρθωσαν εὐκόλως διὰ τῆς διαγωγῆς αὐτῶν, τὰς ζημίας ὅσας ἐπαθον κατὰ τινες μικρὰς μάχας· καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν εἶχον νὰ φοβηθῶσι τε παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, διεξῆγον τὸν πόλεμον εὐδοκίμωτερον τοῦ ἀρχιδουκῆ, τὸν ὁποῖον συγχρόνως ἐβίαζεν ὁ αὐτοκράτωρ νὰ ὑπογράψῃ εἰρήνην, τοῦ σουλτάνου ἀπειλοῦντος τὴν Οὐγγρίαν· πλὴν τούτου εἶχεν ἀνάγκην μεγάλης χρηματικῆς ποσότητος ὅπως κερδήσῃ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Βοσνίας, ἥτις καὶ ἐγένετο μετ' οὐ πολὺ. Ναὶ μὲν οἱ Ἰσπανοὶ ἐπεθύμουν νὰ χορηγήσωσιν αὐτῷ τρόπους πρὸς ἐξυκολούθησιν τοῦ πολέμου, ἀλλ' ὁ Κάρολος Εἰμμανουήλ, δούξ Σαβαυδίας, πρὸς ὃν ἐπολέμουν τότε συγχρόνως, δὲν ἐπέτρεπεν αὐτοῖς νὰ διαμερίσωσι τὰς ἰδίας δυνάμεις· καὶ ἐπειδὴ ὁ δούξ οὗτος ἐλάμβανε παρὰ τῶν Ἐνετῶν ἀξιολογωτάτην χρηματικὴν ἐπικουρίαν, οὐδέποτε κατώρθωσαν ν' ἀποσπάσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐνετικῆς πολιτείας.

Εἰς ἄκρον ἡγανάκτει τὸ συμβούλιον τῆς Ἰσπανίας, βλέπον τοὺς Ἐνετοὺς πανταχοῦ πρωτεύοντας· ὁ ἥπιος καὶ εἰρηνικὸς χαρακτὴρ τοῦ βασιλέως Φιλίππου Γ' καὶ τοῦ ἐπιστηθίου αὐτοῦ δουκῆς Δέρμου, οὐδένα τρόπον εὐσχήμου διαλλαγῆς ἐδείκνυσεν· ἀλλὰ τις τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πρέσβεων αὐτοῦ, ἀνὴρ ῥέκτης, ἀνέλαβε τὸν ἀγῶνα· ὠνομάζετο δὲ Ἀλφόνσος Κουδῆ

δας μαρκίων Βέδμαρ, πρεσβευτής ἐν Ἐνετίᾳ, ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων κεφαλῶν καὶ τῶν κινδυνωδεστέρων χαρακτηρίων οὓς ποτε ἐγέννησεν ἡ Ἰσπανία. Συμπερίκειται δὲ ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ὅτι εἶχε πάσας τὰς ἰδιότητας ὅσαι ἀνκδεικνύουσι τὸν ἄνθρωπον ἐκτακτον. Παρέβλεπε τὰ παρελθόντα γεγονότα πρὸς τὰ σύγχρονα· παρηγόρει τὰς ὁμοιότητας αὐτῶν καὶ τὰς διαφοράς, καὶ ἔκρινε περὶ τῆς ἐκδόσεως ἐπιχειρήματός τινος ἅμα μαθὼν τὸ σχέδιον καὶ τὰς βάσεις. Εἰ δέ ποτε ἐπιείθετο ὅτι δὲν ἐμάντευσεν ἀκριβῶς, ἀνεζήτησε τὸ αἴτιον τῆς ἀπάτης. Διὰ τῆς ἀδιακόπου ταύτης μελέτης ἔμαθε τὰς ἀσφαλεῖς ὁδοὺς, τοὺς ἀληθεῖς τρόπους καὶ τὰς καιρίας περιστάσεις αἵτινες προμηνύουσιν αἰσίαν τὴν ἐκδοσιν τῶν μεγάλων σχεδίων καὶ φέρουσι σχεδὸν πάντοτε τὴν ἐπιτυχίαν. Τοιαύτην δὲ εἶχεν ἀποκτήσει σύνεσιν ἐκ τῆς συντόνου ταύτης μελέτης, ὥστε τὸ συμβούλιον τῆς Ἰσπανίας ἐθεώρει τὰς περὶ μέλλοντος κρίσεις αὐτοῦ ὡς ἄλλας προφητείας.

Τὴν βαθεῖαν δὲ αὐτὴν γνῶσιν τῆς φύσεως τῶν μεγάλων ὑποθέσεων συνυπεστήριζον ἐκτακτα προτερήματα· ὠμίλει καὶ ἔγραφε μετὰ μεγίστης εὐκολίας καὶ χάριτος· διεγίνωσκε θαυμασίως τοὺς ἀνθρώπους· εἶχε τὸ ἥθος ἱλαρὸν καὶ φιλόφρον καὶ τοὺς τρόπους ἑλκυστικούς, σκηγνεύοντας καὶ τὰς ἐφεκτικωτέρας καρδίας· ἦτο μέχρι ἀφελείας ἄμειρος κρυφισίας, καὶ κατὰ τὰς δυσκολωτέρας περιστάσεις ἐδείκνυεν ἐντελὴ ἐλευθερίαν πνεύματος.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ πρέσβεις τῆς Ἰσπανίας εἶχον ἐντολὴν νὰ διοικῶσι τὰς αὐλὰς παρ' αἷς διέτριβον, καὶ ὁ μαρκίων Βέδμαρ εἶχε σταλῆ κατὰ προτίμησιν εἰς Ἐνετίαν ἀπὸ τοῦ 1607 ἔτους ὡς εἰς πρεσβεῖαν δυσκολωτάτην, ἀποροῦσαν συνδρομῆς καὶ γυναικῶν, καὶ μοναχῶν καὶ εὐνοουμένων. Τοσούτῳ δὲ εὐχαρίστησε διὰ τοῦ πολιτεύματός του τὸ συμβούλιον τῆς Ἰσπανίας, ὥστε εἰ καὶ εἶχεν ἀνάγκην νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸν ἀλλαχοῦ, δὲν ἀπεφάσιζε νὰ μετατοπίσῃ αὐτὸν καὶ τοι παρελθούσης ἑξαετίας.

Ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἐμελέτησε τὰς ἀρχὰς τῆς ἐνετικῆς κυβερνήσεως, ἀνεκάλυψε καὶ τὰ πλέον κρύφια ἐλατήρια, διέκρινε τὸ ἀσθενὲς ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ πλεονεκτήματα ἀπὸ τῶν ἐλαττωμάτων· καὶ ὅτε εἶδεν ὅτι ὁ ἀρχιδούξ ἤθελεν ὑποχρεωθῆ νὰ ὑπογράψῃ εἰρήνην, ἐπονειδίεστον βεβήτως πρὸς τὸν αὐστριακὸν οἶκον διότι οὗτος εἶχεν ἄδικον, ἀπεφάσισε νὰ προλάβῃ αὐτὴν διὰ τινος τολμηροῦ ἐπιχειρήματος.

Εἶδεν ὅτι τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασις τῆς Ἐνετίας, ὥστε δὲν ἐφάνετο ἀδύνατον νὰ κυριευθῇ διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν συνεννοήσεων ὅσας εἶχε, καὶ τῶν δυνάμεων ἐφ' ὧν ἐδύνατο νὰ στηριχθῇ ὁπλίσασα τὸν πολεμοῦντα στρατὸν δὲν εἶχεν ἄλλα ὅπλα, ἀλλὰ

καὶ ἂν εἶχεν ἐστερεῖτο στρατιωτῶν. Ναι μὲν ὁ στόλος ἦτο ἀνίκητος, ἀλλ' ἦτο καὶ ὑπόχρεως νὰ παραπελῇ κατὰ τὴν Ἰστροίαν, τὴν ἐστίαν τοῦ πολέμου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ στρατὸς ἦτο μακρὰν, ἐφάνετο εὐκολος ἡ ἀπόδοσις ἰσπανικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ἐνετίαν. Πρὸς ἀσφαλεστέραν δὲ ἐπιτυχίαν τοῦ σχεδίου ὁ πρεσβευτὴς ἤθελε νὰ κυριεύσῃ τὰς κυριωτέρας θέσεις, οἷον τὸν ναύσταθμον καὶ τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου· ἀλλὰ πῶς ἐνθ' ἡ πόλις διῆγεν ἐν εἰρήνῃ; Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἀνάψῃ πυρκαϊάν εἰς πολλὰ συγχρόνως μέρη.

Γινώσκων δὲ ὅτι οἱ ἡγεμόνες δὲν ἀγαπῶσι νὰ ἐρμηνεύωσι καθαρῶς τὴν γνώμην αὐτῶν περὶ τοῦ εἶδους τῶν τοιοῦτων ὑποθέσεων, εἰμὴ ἀφοῦ πεισθῶσιν ὅτι ἄφροντος εἶναι ἡ ἐπιτυχία, οὐδὲν ἔγραψεν εἰς Ἰσπανίαν. Εἰδοποίησε μόνον τὸν πρῶτον γραμματέα τῆς ἐπικρατείας, τὸν δοῦκα Οὐζέδ, ὅτι βλέπων τὸ ἐνεδος τὸ ὁποῖον περιήρχετο εἰς τὴν Αὐστρίαν κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ἐκ τῆς αὐθάδους διαγωγῆς τῶν Ἐνετῶν, καὶ ὅτι πάντα τὰ περὶ εἰρήνης μέτρα τὰ ἐν Βιέννῃ καὶ ἀλλαχοῦ ληφθέντα ἦσαν ὡσαύτως αἰσχροῦ, ἐνόμιζε καθήκον ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τε τῆς φύσεως καὶ τῆς πολιτικῆς εἰς πιστὸν ὑπήκοον νὰ προστρέξῃ εἰς ἐκτακτα μέτρα, ὅπως προφυλάξῃ τὸν ἡγεμόνα καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ ἀπὸ ἀναποφεύκτου ἀτιμίας· ὅτι ἡ περὶ τούτου μέριμνα ἀπέκειτο ἰδίως εἰς αὐτὸν ἕνεκα τῆς θέσεως ἣν κατεῖχε, καθόσον ἔχων ἀδιακόπως ὑπ' ὄψιν τὸ κινδύνον, μόνος αὐτὸς ἐγίνωσκε τὴν θεραπείαν· καὶ ὅτι ἤθελε προσπαθῆσαι νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον τοῦτο κατὰ τρόπον ἀντάξιον τοῦ ζήλου ὃν εἶχεν ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

Ὁ δὲ δοῦξ Οὐζέδ, ὅστις ἐγνώριζε καλῶς τὸν γράφοντα, ἐνόησεν ὅτι ἡνίττετο σχέδιόν τι σημαντικὸν ἅμα δὲ καὶ ἐπικίνδυνον· ἐπειδὴ ὅμως οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι δὲν ἐξετάζουσι τὰ τοιαῦτα ἄνευ ἀνάγκης, οὐδὲν εἶπεν εἰς οὐδέν, ἀλλ' ἀπεκρίθη ἁπλῶς ὅτι ἐπὶ τὸν ζήλον τοῦ πρεσβευτοῦ καὶ ἀνατίθει τὰ πράγματα εἰς τὴν ἐγνωσμένην αὐτοῦ σύνεσιν. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ μαρκίων μηδὲν ὡς ἀπορήσας διὰ τὴν ψυχρὰν αὐτὴν ἀπάντησιν, καλῶς εἰδὼς ὅτι τοιαύτη ἐμελλε νὰ ᾔηται, ἐπαδόθη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου.

Ἡ κυβερνήσις τῆς Ἐνετίας ὑπῆρξε πλέον ἀπόλυτος καὶ τῆς ἀπολυτοτέρας μοναρχίας· λεπτομερεστάτη ἐγίνετο διάκρισις, καὶ κατὰ τὰ ἐλάχιστα, μεταξὺ εὐγενῶν καὶ μὴ. Μόνοι οἱ εὐγενεῖς ὠνομάζοντο διοικηταὶ καὶ ὅλην τὴν ἐπικράτειαν καὶ ἐθεωροῦντο ὡς ἡγεμόνες. Εἰ δέ ποτε ἀνετίθετο εἰς ξένους διοικήσεις στρατευμάτων, οἱ ξένοι αὐτοὶ ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ ἐνεργῶσι κατὰ τὰ φρονήματα τοῦ ἐνετοῦ ἀρχιστρατήγου.

Ἐπειδὴ οὐδεμίᾳ ἀφορμῇ εὐσχημοτέρα τῆς ἀφορμῆς τοῦ πολέμου δὲν ὑπάρχει πρὸς αὐξήσιν τῶν φόρων, οἱ εὐγενεῖς ἐθεώρησαν τὸν μετὰ τῶν Οὐσκόκων κα-

τάλληλον ὅπως πλουτήσωσι· ἀληθῶς δὲ ἦτο δαπανηρώτατος· διότι, πλὴν τῶν ἐν Πεδεμοντίῳ ἀναλισκομένων, ἔπρεπε νὰ συγκροτηθῇ καὶ τρίτος στρατὸς ἐν Λομβαρδίᾳ κατὰ τῆς ἐν Μεδιολάνοις ἐξουσίας, ἥτις ἐφαίνετο ἔχουσα τὴν διάθεσιν νὰ φέρῃ ἀντιπερισπασμὸν τινα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιδουκῆς. Καὶ τὸ μὲν δίκαιον τοῦ ἐνατικοῦ ἀγῶνος ἐδικαιολόγει τοὺς φόρους, ὃ λαὸς ὅμως δυσχνεσχεῖται. Τοσοῦτον δὲ κῆρυξεν ἡ φορολογικὴ πίεσις, ὥστε ὁ μαρκίων Βεδμάρ ἐπίστευσεν ὅτι ἡ ἐπανάστασις ἦν ἐσχεδιάζεν ἠθελεν ἀρέσει εἰς τὸν λαόν. Ἰπῆρχον δὲ καὶ μεταξὺ τῶν αὐλικῶν οὐκ ἐλίγοι οἱ φίλοι τῆς αὐλῆς τῆς Εὐρώμης, μὴ ἀγαπῶντες τὴν κυβέρνησιν, οἱ μὲν διότι ἡ πολιτεία δὲν ἤκουε τὰς συμβουλὰς αὐτῶν, οἱ δὲ διότι ἠθελον νὰ φανῶσι καὶ τοῦ πάπα καθολικώτεροι. Ἐκεῖνοι μάλιστα ὅπως ἀποσπάσωσι τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν διαχειριζομένων αὐτὴν, ἠθελον ἶδει χαίροντες ἐπερχομένας κοινὰς συμφοράς. Μεταξὺ δὲ τῶν δευτέρων ὑπῆρχον καὶ γερουσιασταί τινες πτωχοὶ τῷ τε πνεύματι καὶ τῷ βαλαντίῳ, οἵτινες συνετέλεσαν πολλὸ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τοῦ μαρκίωνος Βεδμάρ, δαψιλεύοντες αὐτοῖς χρήματα.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΘΑΝΑΤΟΣ ΛΟΔΟΒΙΚΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ.

Τελευταῖοι ἀναγγέλλομεν τὸν θάνατον τοῦ πρώην βασιλέως τῆς Βαυαρίας ΛΟΔΟΒΙΚΟΥ, διότι ἀνεμείνομεν νὰ ἰδωμεν ὅποιον τεκμήριον εὐγνωμοσύνης ἔμελλε νὰ δώσῃ ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις πρὸς τὸν μέγαν ἐκείνον εὐεργέτην τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδὲν ἐγένετο ἄχρι τοῦδε ὑποθέτομεν ὅτι, θεωρήσασα ὁρρότερον νὰ δοθῇ δημοτελῶς καὶ ἐξ ὀνόματος ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους τὸ τεκμήριον, ἀφῆκεν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ τὴν φροντίδα.

Ἐπαινοῦμεν τὴν πρόνοιαν, ἐν ἀληθῶς ἐγένετο, καθόσον ἐνθυμούμεθα ὅτι ἕτερος μέγας ἡμῶν εὐεργέτης, ὁ Εὐνάρδος, οὗ τινος ἡ προτομὴ ὠραίζει τὸν παράδεισον τῶν ἀθηναίων ἀνακτόρων, ἔγραψεν ἐν κυρίῳ τοῦ ἡμετέρου ἀγῶνος ταῦτα... «le roi de Bavière, dont le nom doit être à jamais béni par la nation grecque,» ἦτοι τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας τὸ ὄνομα πρέπει νὰ εὐλογῇται εἰς αἰῶνας ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους» (1). Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ λείψανά τινά τοῦ ἡμετέρου ἀγῶνος παρακάθηνται μετὰ

τῶν βουλευτῶν ἰδόντα τὰς ἀληθῶς ἡγεμονικὰς εὐεργεσίας τοῦ ἀποθανόντος ἡγεμόνος, καὶ μὴ λησμονήσαντα βεβαίως τὸ θάρρος τὸν ὅποιον ἐνέπνευσεν εἰς τὰ καταπεπονημένα ἡμῶν στήθη καὶ ὁ λεπτότερος ἐξ Εὐρώπης ζέφυρος, καὶ ἡ ἐλαχίστη ἐξ αὐτῆς συνδρομή, θέλουσιν ἴσως νομίσει καθήκον νὰ εἰπῶσιν εἰς τοὺς νεωτέρους τί ὀφείλουσιν εἰς τοὺς εὐεργέτας καὶ σωτῆρας τῆς πατρίδος αὐτῶν. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ἀνανήψαντες ἤδη ἐκ τῆς παραφορᾶς, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἀπὸ τινος ἐν Ἀθήναις πλατείας καὶ ἀφ' ἑτέρας ἐν Σύρῃ ἐξηλείψαμεν ἀγνωμόνως καὶ αὐτὸ τοῦ ΛΟΔΟΒΙΚΟΥ τὸ ὄνομα, θέλομεν σπεύσει νὰ δείξωμεν ὅτι ἡ παραφορὰ ὑπῆρξε πρόσκαιρος. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι καὶ μετὰ τὰ συμβάντα τοῦ 1862 ἔτους ὁ μέγας ἐκείνος εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐμνησικακήσε, καὶ ὅτι τῇ εὐεργετικῇ αὐτοῦ προνοίᾳ ὁ Θεὸς ἡμῶν δοξολογεῖται ἐν μέσῃ Γερμανίᾳ ἐπὶ ἡμίσειαν σχεδὸν ἑκατονταετηρίδα εἰς ἐλληνικὴν γλῶσσαν καὶ διάχρυσαν Ἑλλήνων ἱερέως.

Ἡ ἱστορία, ἥτις ἀνέγραψεν* εἰς τὸ αἰώνιον αὐτῆς τέμενος τὰς εὐποιὰς τοῦ ΛΟΔΟΒΙΚΟΥ, ἄς μὴ λάβῃ ἀφορμὴν νὰ χαράξῃ πλησίον αὐτῶν καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων.

ΑΡΑΦΟΡΑ.

ΣΠΟΥΔΑΙ ΕΝ ΓΗΡΑΤΙ. Οὐδέποτε ὁ χρόνος δαμάζει τὴν ὁρμὴν τῶν ἡδονῶν ἐκείνων, αἵτινες πηγάζουσιν ἐκ τῆς καλλιέργειας τῶν τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων, πολλοὶ δὲ γεγηρακότεες ἀγαπῶσι τὴν ἐξ αὐτῶν τέρψιν καὶ αἰσθάνονται νεανικὸν ἐνθουσιασμὸν καταγινόμενοι εἰς αὐτάς. Ὁ Reid μέχρις ἐσχάτων τοῦ βίου αὐτοῦ κατεγίνετο περὶ τὰ γράμματα, καὶ κυρίως εἰς τὰς νεωτέρας τῆς χημείας προόδους. Ὁ Ἀδάμ Σμήθ ἔλεγε πρὸς τὸν Dugald Steward, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν τέρψεων τοῦ γήρατος ἡ πλέον εὐχάριστος καὶ γλυκεῖα εἶναι ἡ ἐπανάληψις τῶν εὐαρέστων σπουδῶν τῆς νεότητος, καὶ τοῦτο, παρατηρεῖ ὁ Steward, ἔτι πλέον εὐπρέσται αὐτὸν ὅτε ἐπανελάμβανε μὲ μαθητοῦ ἐνθουσιασμὸν τοὺς τραγικοὺς τῆς Ἑλλάδος ποιητάς. Πολλὰκις τὸν ἤκουσα νὰ ὁμιλῇ περὶ τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου καὶ νὰ ἔχῃ ἀνοικτὰ τὰ συγγράμματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης του. Ὁ Σωκράτης ἐν τῷ γήρατι αὐτοῦ ἐμάνθανε μουσικὴν. Ὁ Κάτων, ὁ γδοηκοντούτης, ἠθέλησε νὰ σπουδάσῃ τὴν ἐλληνικὴν, ὃ δὲ Πλούταρχος περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του τὴν λατινικὴν.

Ὁ Θεόφραστος ἤρξατο τοὺς θαυμαστοὺς αὐτοῦ χαρακτῆρας ἐννενηκοντούτης· μόνον δὲ ὁ θάνατος ἔθεσε τέρμα εἰς τὰς φιλολογικὰς του ἀσχολίας.

(1) Παγθ. τόμ. ΙΕ' σελ. 375—378.